

IVN-MEDEDELINGEN JANUARI 2017, NR. 19

In deze aflevering:

+ Komende evenementen

- ++ Van *De Stijl* tot Lucebert
- ++ Save the date! VIOT-conferentie 17, 18 en 19 januari 2018: *Duurzame Taalbeheersing*
- ++ *In de wereld*. De historische roman in perspectief
- ++ Activiteiten Zuid-Afrika Huis

+ Varia

- ++ Pas verschenen (I): *Extaze* 20 2016|2017 nr 4: 'De magie van het verlies'
- ++ Pas verschenen (II): *Miraudijs, Walewein en 'ic'*. Twee opstellen over 'Die Riddere metter Mouwen'
- ++ Pas verschenen (III): *De Parelduiker* over Frans Pointl en René Stoute
- ++ Pas verschenen (IV): *Handbuch Niederländisch*, tweede deel
- ++ Schemerarchieven (19)
- ++ De werkbank (19)

1. KOMENDE EVENEMENTEN

1.1. Van *De Stijl* tot Lucebert

[ingezonden mededeling van Het Literatuurhuis, Utrecht]

In het kader van het 100-jarig bestaan in 2017 van de wereldberoemde Nederlandse kunstbeweging *De Stijl* organiseert Het Literatuurhuis enkele minicolleges.

GEERT BUELENS over DE STIJL

Als kunst 'niet-verhalend' moet zijn, hoe ga je daar dan als schrijver mee om? Professor Moderne Nederlandse Letterkunde Geert Buelens vertelt over de literaire werken binnen de *Stijl*, waaronder de *readymades* / dadaïstische poëzie van Kurt Schwitters en de klankgedichten van schrijver/kunstenaar/ontwerper Theo van Doesburg (de in Utrecht geboren oprichter en roerganger van *De Stijl*).

COBI VAN BAARS over dubbeltalenten ARMANDO en LUCEBERT

Cobi van Baars, zelf ook kunstenaar én schrijver, vertelt over de schilderende schrijvers en schrijvende schilders Armando en Lucebert. Hoe verhouden hun beeldende en literaire werk zich tot elkaar? In april 2017 verschijnt Van Baars' debuutroman *Schipper & Zn.*

Wanneer: zondag 15 januari, 14.00-17.45 uur

Waar: [Het Literatuurhuis](#), Oudegracht 237, 3511 NK Utrecht

Toegang gratis

1.2. Save the date! VIOT-conferentie 17, 18 en 19 januari 2018: *Duurzame Taalbeheersing*

[ingezonden mededeling van Jacqueline van Kruiningen, RU Groningen]

Veertig jaar Taalbeheersing! Dat nodigt uit tot een terugblik en tot vragen over de toekomst, over de vitaliteit en over de houdbaarheid van het vakgebied. De eerstvolgende VIOT-conferentie (Vereniging voor Interuniversitair Overleg Taalbeheersing) biedt hiertoe met het thema **Duurzame Taalbeheersing** ruim de gelegenheid. Deze conferentie zal plaatsvinden van 17 tot en met 19 januari 2018 in het academiegebouw van de Rijksuniversiteit Groningen.

Op de driejaarlijkse VIOT-congressen komen taalbeheersers uit Nederland, België en daarbuiten bijeen om de recente onderzoeksontwikkelingen op gebied van taal en communicatie aan een breed publiek te presenteren. We willen ons daarbij – meer dan bij vorige VIOT-conferenties – ook richten op collega's die werkzaam zijn in de Neerlandistiek aan instellingen van wetenschappelijk onderwijs en onderzoek in de rest van de wereld .

Met het thema Duurzame Taalbeheersing vestigen we de aandacht op de vraag wat in theorievorming, onderzoek en toepassingen op het terrein van de Taalbeheersing van blijvende waarde is. Ook wijst het thema in de richting van methodologische kwesties die te maken hebben met herhaalbaarheid van onderzoek en robuustheid van uitkomsten. En: laat de Rijksuniversiteit Groningen nou ook nog eens de duurzaamste universiteit van Nederland zijn.

Duurzaamheid zal dan ook vanuit verschillende invalshoeken de rode, of liever groene draad vormen tijdens deze VIOT-conferentie. Wie weet ook als een nieuw onderwerp van teksten en gesprekken die aan het welzijn van onze planeet raken. Dit in aanvulling op - ondertussen ook bestendig geworden - taalbeheersingsonderwerpen als gezondheidscommunicatie, begrijpelijke taal en juridische interactie.

Twee hoofdsprekers zijn al bekend: Charles Antaki (Loughborough University, UK), en Dirk Geeraerts (KU Leuven). Dit is het adres van de conferentie-site:

<http://www.viot2018.org>

Noteer alvast de data. De *call for papers* kunt u verwachten in januari 2017.

1.3. In de wereld. De historische roman in perspectief

Boekpresentatie in samenwerking met Singel Uitgeverijen

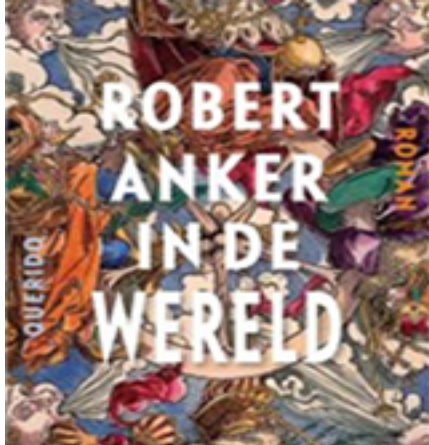
[ingezonden mededeling van Spui25]

De feestelijke presentatie van de nieuwe roman van Robert Anker in CREA. Wat is de functie van de historische roman anno 2017?

De nieuwe roman van Robert Anker speelt zich af in de 15^e eeuw. Bij een Gentenaar wordt lepra geconstateerd, wat betekent dat hij radicaal uit de samenleving wordt verwijderd, 'dood voor de wereld maar levend voor God'. Een zwerversleven neemt een aanvang, al is het niet altijd duidelijk of de leproos de hoofdfiguur is in de talloze wonderbaarlijke en spannende avonturen die beschreven worden.

Aan de hand van *In de wereld* wordt deze middag de historische roman onder het oog genomen: waarom begint een auteur eraan, hoe haal je het verleden naar je toe, wat mag je je veroorloven en wat heeft de historische roman te bieden?

Sprekers zijn Herman Pleij, cultuurhistoricus en Robert Anker.

Wanneer: woensdag 25 januari, 17.00-18.30 u.

Waar: [CREA, Roeterseilandcomplex](#), Amsterdam

[Reserveren noodzakelijk](#)

1.4. Activiteiten Zuid-Afrika Huis

[ingezonden mededeling van Corine de Maijer, Z.-Afr. Huis, Amsterdam]

31 januari 2017: Leeskring Zuid-Afrikahuis

Corine de Maijer bespreekt *Boas Mei is verward* van Tinus Horn

Plaats: Zuid-Afrikahuis, Keizersgracht 141-c, 1015 CK Amsterdam
Tijd: 19.00 uur koffie, 19.30 uur aanvang
Kosten: € 2,50
Aanmelden: tel. 020-6249318 of per e-mail: bibliotheek@zuidafrikahuis.nl

28 februari 2017: Leeskring Zuid-Afrikahuis

Rob van der Veer bespreekt *Verliesfontein* van Karel Schoeman
Plaats: Zuid-Afrikahuis, Keizersgracht 141-c, 1015 CK Amsterdam
Tijd: 19.00 uur koffie, 19.30 uur aanvang
Kosten: € 2,50
Aanmelden: tel. 020-6249318 of per e-mail: bibliotheek@zuidafrikahuis.nl

==> Kijk ook altijd even in [Neerlandistiek \(het vroegere Neder-L\)](#)

2. VARIA

2.1. Pas verschenen (I): *Extaze* 20 2016 | 2017 nr 4: 'De magie van het verlies' [ingezonden mededeling van Cor Gout, Den Haag]

In alle essays die dit nummer rijk is, klinkt muziek door. Veelal die van Lou Reed van zijn album *Magic and Loss*, waarop hij twee overleden vrienden herdenkt. 'Muziek als geestelijke massage', zo formuleert **Heleen Rippen** het in haar essay in briefvorm 'Lieve Esther'. 'Popmuziek is een belangrijke leverancier van hedendaagse mantra's, leuzen die het persoonlijk leven ruggengraat geven,' schrijft **Jan-Hendrik Bakker** in 'Over de bestrating van het paradijs'. In zijn betoog 'Chris. Een oefening in melancholie' gaat **Laurens ten Kate** uit van het verband dat Lou Reed in zijn albumtitel legt: vuur is vernietiging en hartstocht. Verlies kun en wil je niet verwerken. Je hoopt dat in het brandend houden van het verlies de verlorene voortleeft en dicht bij je blijft.

De prijs van losse nummers bedraagt in de winkel: € 15,00.

[Bestellen](#)

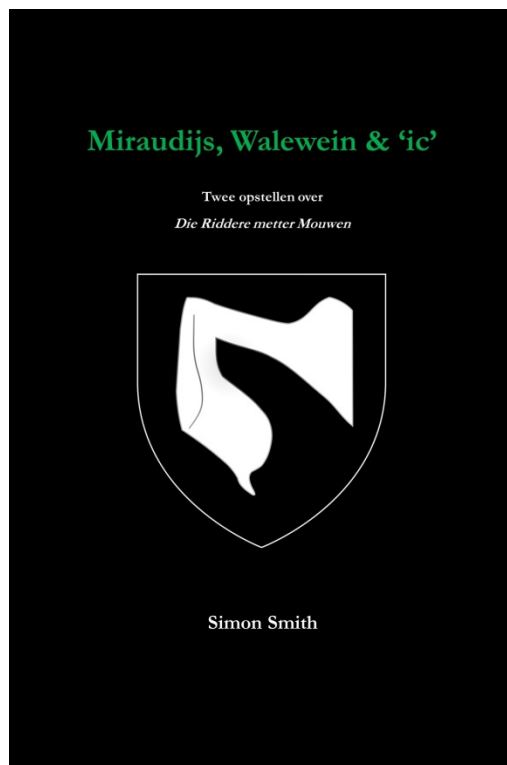
Nog verkrijgbaar: het digitale nummer *Extaze* 6, *De wegen van Couperus*:
Via een e-mail aan: redactie@extaze.nl

Na betaling van € 7,50 naar rekeningnummer NL17 INGB 0004 6172 05 t.n.v. Stichting Trespassers W, Den Haag wordt het digitale nummer (pdf) naar u toegestuurd.

2.2. Pas verschenen (II): *Miraudijs, Walewein en 'ic'*. Twee opstellen over 'Die Riddere metter Mouwen'

[ingezonden mededeling van Jan Noordegraaf, Amsterdam]

S. Smith, *Miraudijs, Walewein en 'ic'*. Twee opstellen over 'Die Riddere metter Mouwen'. Stichting Neerlandistiek VU/Nodus Publikationen, Amsterdam/Münster 2017. ISBN/EAN 978-90-8880-033-7 (Stichting Neerlandistiek VU)/ 978-3-89323-775-3 (Nodus Publikationen). 84 blz., EUR 14,50 (excl. verzendkosten).

Vlaanderen kent in de dertiende en de eerste helft van de veertiende eeuw een bloeitijd van Arturromans in de volkstaal. In episodische verhalen, te onderscheiden van lijvige pseudo-historische romans, geniet de dappere en hoofse ridder Walewein, de neef van koning Artur, een geweldige reputatie. Vreemd, en vragend om een verklaring, is dat Walewein slechts een kleine en ook nog eens ontluisterende rol speelt in *Die Riddere metter Mouwen*, een roman die als invoeging in de beroemde *Lancelotcompilatie* bewaard is gebleven. In een lang artikel bespreekt de auteur van *Miraudijs, Walewein en 'ic'*, wat de reden van Waleweins degradatie geweest kan zijn. Hierbij ook aandacht voor de *Roman van Walewein*, een meesterlijke tekst geschreven door twee dichters, Penninc en Pieter Vostaert. Tussen deze roman en *Die Riddere metter Mouwen* bestaat een intertekstueel verband, waardoor Walewein naar voren komt als een held van de oude garde, die als ridder en als redder overvleugeld wordt door een debutant. Wat het artikel ook interessant maakt, is een analyse van de eschatologische dimensie in beide romans. Uitvoerig gaat de auteur in op zaken als

het vagevuur en wederkerende doden. In een bijlage is bovendien een excurs opgenomen over de lekenbiecht en de symbolische communie.

De tweede bijdrage in het boekje, dat 84 bladzijden telt, is korter. Hierin bespreekt de auteur de 'ic' in *Die Riddere metter Mouwen*, met als vraagstelling wie er achter deze vertelinstantie schuilgaat. Is dat de dichter van de oorspronkelijke, Vlaamse roman uit de tweede helft van de dertiende eeuw? Of kan de verteller een zegsman zijn van Lodewijk van Velthem, de dichter uit de veertiende eeuw die naar men aanneemt de *Lancelotcompilatie* heeft samengesteld? Enkele schema's ondersteunen het betoog van de auteur. Het boekje wordt gecompleteerd door een beknopte samenvatting in het Engels en door een omvangrijke bibliografie.

De uitgave is te bestellen bij de Stichting Neerlandistiek VU (info@jnoordegraaf.nl) en Nodus Publikationen (dutz.nodus@t-online.de). Het boek is ook te bestellen via simon.smith@zonnet.nl.

2.3. Pas verschenen (III): *De Parelduiker* over Frans Pointl en René Stoute

[ingezonden mededeling van Hein Aalders, Amsterdam]

De nieuwe Parelduiker is verschenen en bevat behalve de vertrouwde artikelen over schrijvers over wie je altijd meer zou willen weten nog drie opmerkelijke stukken:

Frans Pointl & René Stoute

'Net als de figuren in de meeste van mijn verhalen ben ik een einzelgänger,' schreef René Stoute aan Frans Pointl. Dat geldt net zo goed voor de ontvanger van de brief, want ook Pointl was een solist. De nog maar net gedebuteerde schrijvers vonden elkaar in het individualisme, zo blijkt uit de briefwisseling, hier bezorgd door Pointl- en Stoute-biograaf David de Poel. Maar anders dan je op grond van hun voorkomen zou verwachten – Stoute was een stoere, getatoeëerde bink, Pointl een schichtige, mensenschuwe meneer – waren er veel overeenkomsten. En ze vonden steun bij elkaar: 'Laat je niet ontmoedigen indien je niets hoort van de literaire bladen, schrijf gewoon verder als dat is wat je moet doen.'

Ter Braaks toespraak over de vrijheid

In 1935 sprak Menno ter Braak op het Congrès International des Écrivains pour la Défense de la Culture. Hij publiceerde twee verslagen van het congres, maar zijn in het Frans gehouden toespraak ontbreekt in het *Verzameld Werk*. Die wordt hier met een uitvoerige inleiding van Jacob Boas voor het eerst afgedrukt, in de Nederlandse vertaling van Floor Borsboom.

Friedl Roth: een leven in de schaduw

Over het leven van schrijver-journalist Joseph Roth (1894-1939) is veel geschreven, maar over zijn echtgenote Friederike (Friedl) Roth-Reichler (1900-1940) is maar heel weinig bekend. Wie was de vrouw van de gevierde auteur? Waarom geeft Roth-biograaf Wilhelm von Sternburg het hoofdstuk dat hij aan hun huwelijk wijdt de titel 'Die große Lebenstragödie'? Femke Foppema schetst een tragisch portret.

De Parelduiker 2016/5 is verschenen.

ISBN 978 90 5937 441 6 (ook via het CB bestelbaar).

72 blz. € 12,50. Abonnement (5 nummers p.j.) € 49,90. Digitaal abonnement (pdf) € 34,90.

De Parelduiker is een uitgave van de Stichting Het Oog in 't Zeil i.s.m. Uitgeverij Bas Lubberhuizen en wordt financieel ondersteund door het R.O. van Gennep Fonds en de Stichting Vrienden van De Parelduiker. Redactie Hein Aalders (eindredactie), Marco Daane, Marco Entrop, Marsha Keja, Menno Voskuil en Thijs Wierema. Zie ook:

www.parelduiker.nl

2.4. Pas verschenen (IV): *Handbuch Niederländisch. Sprache und Sprachkultur von 1800 bis heute*

[ingezonden mededeling van Jan Noordegraaf, Amsterdam]

Op 1 december j.l. vond in Amsterdam de presentatie plaats van het tweede deel van het *Handbuch Niederländisch*. De auteur van dit werk is Jelle Stegeman, die als hoogleraar Nederlands aan de Universität van Zürich heeft gewerkt. In zijn

omvangrijke boek stelt hij ditmaal de Nederlandse ‘Sprache und Sprachkultur von 1800 bis heute’ aan de orde. Het is een vervolg op zijn *Handbuch Niederländisch. Sprache und Sprachkultur von den Anfängen bis 1800*, dat in september 2014 verscheen.

Om de lezer een indruk te geven van de inhoud en van de door Stegeman gekozen indeling en periodisering noteer ik kortheidshalve de titels van de vijf hoofdstukken waarin de tekst is opgedeeld:

1. Einführung (pp. 23-39)
2. Das Niederländische in der französischen Zeit und während der Epoch des Vereinten Königreichs der Niederlande (pp. 41-128)
3. Fortschreitende Standardisierung des Niederländischen in Niederlanden und in Belgien im Laufe des 19. Jahrhunderts (pp. 129-258)
4. Das Niederländische seit Anfang des 20. Jahrhunderts (pp. 259-452)
5. Schlussbetrachtung (pp. 453-464)

Dit goed gedocumenteerde en verzorgd uitgevoerde werk bevat ook een handzaam overzicht van neerlandistische hulpmiddelen, handboeken en tijdschriften. En uiteraard is er achterin een uitvoerige bibliografie opgenomen, terwijl het geheel wordt afgerond met een register van de namen van behandelde auteurs en de in de tekst vermelde titels van primaire bronnen. De bibliografische gegevens die verwerkt zijn in de taalkundig-historische overzichten en descriptieve paragrafen, staan in het slot van elk stuk vermeld. Daarnaast biedt het boek een keur aan in het Duits vertaalde ‘Textbeispiele’ uit Vlaanderen en Nederland, waarbij ook de originele fragmenten zijn opgenomen. Men vindt er niet alleen een brief van Catharina Rebecca Bilderdijk-Woesthoven, maar ook de tekst van Provo’s-Fietsenplan, om twee willekeurige voorbeelden te noemen. Bovendien bevat het *Handbuch* diverse (kleuren)illustraties, onder meer een actiefoto van het Groot Dictee der Nederlandse taal.

‘Wie verbreitete und entwickelte sich das Allgemeine Niederländisch (AN) in de neuesten Zeit? Und inwiefern kam es zu einer Vereinheitlichung der drittgrösten germanische Sprache?’ Het zijn dit soort vragen die Stegeman aan de orde stelt. In zijn boek laat hij aan de hand van talrijke gegevens zien hoe de belangrijkste taalkundige ontwikkelingen in de afgelopen eeuwen zijn geweest en dat alles plaatst hij in de context van de politieke, sociaal-economische en culturele veranderingen. Duitstalige neerlandici zullen bij dit handboek beslist goed terecht kunnen.

Jelle Stegeman, *Handbuch Niederländisch. Sprache und Sprachkultur von 1800 bis heute*. Darmstadt: WBG 2016. 508 pp.; toegevoegd is een aantal ongenummerde (kleuren)platen. ISBN 978-3-534-25983-0 gebonden. Prijs: € 79,95; bij de Wissenschaftliche Buchgesellschaft kost het boek (voor leden) € 49,95.

2.5. Schemerarchieven (19)

[Roeping is gewijd aan de schoonheid, aan alle schoonheid, aan de schoonheid alleen](#)

2.6. De werkbank (19)

[Brievenproject met Joodse ouderen](#)

*Reacties, opmerkingen en bijdragen
(en natuurlijk ook e-adreswijzigingen) naar:
Wim Klooster of Guido Leerdam,
wgk@xs4all.nl of guidoleerdam@gmail.com
www.ivn.nl*

INTERNATIONALE VERENIGING VOOR NEERLANDISTIEK